

Příloha tiskové zprávy

Co chceme, Východ nebo Západ?

Během dvaceti let víceméně konzistentní zahraniční politiky, která byla čitelná pro domácí veřejnost i pro zahraniční spojence, nás nikdy nenapadlo, že budeme muset vznést následující apel. Roční působení vlády, bohužel, na zásadní otázku, zda „Východ“ nebo „Západ“, nedává jednoznačnou odpověď. Nedává odpověď na žádnou otázku, protože česká zahraniční politika vlády ČSSD, ANO 2011 a KDU-ČSL prakticky neexistuje.

Dosud platná koncepce zahraniční politiky z roku 2011, ačkoli byla sepsána za souhlasu nejrozumnějších stran, a to včetně ČSSD, není respektována a příprava nové koncepce z dílny ministerstva zahraničních věcí nás oprávněně děsí.

Zásadní připomínky k návrhu koncepce

Obecně je připravovaný koncept poznamenán rozmělněním jasných pojmů a takovým nastavením zahraniční politiky, která nikomu nebude vadit. V koncepci se píše „udržitelný celosvětový rozvoj důstojného života“, tedy přijímá pojem „udržitelný“ ve smyslu životního prostředí, ale jasná definice „důstojného života“, toho, že jde o lidská práva, svobodu a demokracii, zde chybí.

Koncepce uvádí, že Česká republika se hlásí k podpoře lidských práv a mezinárodního práva. Byli bychom ale vděční, kdybychom na jejich prosazování trvali – nejen je nevyrazně podporovali.

Ve vztahu s Čínou je jasný pojem „lidských práv“ nyní nahrazen mlhavým pojmem „lidské důstojnosti“.

U Arménie a Běloruska se zmiňuje „přiměřený“ dialog. Rádi bychom ale věděli, co slovo „přiměřený“ znamená v lidskoprávních otázkách.

Rusko, to je zajisté potenciální partner pro Českou republiku. Bohužel toho času jím být nemůže.

Nový dokument ministerstva zahraničí navíc postrádá hlubší popis naší spolupráce se Spojenými státy, klíčové země z pohledu bezpečnostní i hospodářské politiky.

Německo a Francie jsou pro Českou republiku důležité státy. Doufáme ale, že jak s nimi, tak i dalšími členskými státy EU nebudeme dále spolupracovat pouze v oblasti veřejné politiky.

Nová koncepce také vyslovuje podporu vstupu západního Balkánu a Turecka do EU, ale neuvádí, že vývoj Turecka je velmi odlišný od států západního Balkánu, na což musíme reagovat.

Mluvíme-li o udržitelném rozvoji, musíme jasně definovat, který rozvoj je udržitelný a který nikoli – jinak to jsou prázdné fráze.

Prohlubování vnitřního trhu podle dokumentu ministerstva prý nesmí narušovat evropský sociální model. Ten ale není jednotný. Tyto modely byly a jsou různé a bylo by tedy prospěšné, kdyby se jasně definovalo, co se tímto nejasným termínem myslí, a jestli chceme rozvoj vnitřního trhu někde zastavit – i to by mělo být jasně řečeno.

Při podpoře TTIP (Transatlantické partnerství pro obchod a investice) je nutné opravdu se důkladně zabývat jejími přednostmi a riziky, které jsou s touto klíčovou smlouvou spojené. V zásadě dohodu podporujeme, ale je třeba ještě zkoumat jednotlivá její ustanovení.

Tvrzení obsažené v tomto dokumentu, že česká zahraniční politika se odvíjí od ideálů reformního komunismu, vnímáme jako urážku všech svobodných a svobodomyslných občanů. Reformní komunisté sice pochopili zřůdnost stalinismu a postavili se statečně částečně proti ní, nikdy však nepochopili, že není možné sloučit demokracii s vedoucí úlohou strany a že neexistuje svoboda ani demokracie tam, kde je právo a všechna lidská aktivita svobodného člověka podřízena ideálu komunismu. Chtěli mírnit podmínky ve vězení, ale nikoli zrušit vězení, ve kterém jsme se nacházeli.

Stejně nepřijatelné je v tomto návrhu formulován náš aktuální vztah s Ruskem a Ukrajinou.

Celkové pojetí lidských práv je zde chápáno jako především právo sociální, environmentální a genderové, přičemž otázka lidské svobody očividně přestává hrát roli. Je příznačné, že je opomenut nejdůležitější přínos křesťanské humanitární tradice, počínaje svatým Vojtěchem, který bojoval proti otroctví, přes Jana Amose Komenského až po Přemysla Piterra ve 20. století.

Stav české zahraniční politiky

Česká zahraniční politika nebyla nikdy tak sevřena vnitropartajními spory jako nyní, kdy se premiér i ministr zahraničních věcí neustále ohlížejí dovnitř své politické strany, zdali již "nenarazili". Česká zahraniční politika je nesrozumitelná, protože v klíčových tématech nedává jednoznačné odpovědi a jednoznačná stanoviska. Navíc nelze rozeznat, kdo ji vytváří, kdo za ni odpovídá a kdo ji reprezentuje. Nejde zdaleka jen o nepřijatelné excesy prezidenta republiky. Bezkonceptnost a alibismus se jasně projevují i uvnitř vládní koalice.

Nejkřiklavějšími případy tohoto stavu jsou:

- Neochota ministra zahraničních věcí vypořádat se názorově s vlastním prvním náměstkem Drulákem, který neváhal označit dosavadní přístup k otázce lidských práv za chybný a špatný. Tím zavrhuje odkaz Václava Havla a Jiřího Dienstbiera, kteří formovali naši zahraniční politiku po roce 1989.
- Absence zahraničněpolitické pozice hnutí ANO 2011 a neschopnost KDU-ČSL prosadit do české zahraniční politiky cokoliv ze svých názorů novou koncepcí negativně poznamenává.

Výsledkem naší nečitelnosti je fakt, že přestáváme být našimi spojenci bráni vážně, a ti proto přestávají mít důvod pozitivně reagovat na naše národní zájmy v celé šíři otázek bezpečnostních či hospodářských.

Nabízíme ruku ke spolupráci

Naši kritiku pokládáme za alarmující a oprávněnou. Nechceme však, aby vyzněla samoúčelně. Ochotně budeme podporovat zahraniční politiku vlády, pokud bude pokračovat v prioritách politiky, které posledních 25 let určovaly směr naší zahraniční politiky - ať je to důsledný boj za lidská práva, vstup do EU či do NATO.

TOP 09 za této situace volá po jasné a srozumitelné koncepci zahraniční politiky ČR a nabízí svou spolupráci při její formulaci.

Při formulování této politiky nabízí TOP 09 svou odbornou erudici, svoji prestiž v zahraničí i svoji politickou váhu na domácí politické scéně. Máme stále ještě čas dát na otázku „Chceme Východ nebo Západ?“ jednoznačnou odpověď: „Západ“.

Střední cesta je v dnešní situaci nereálná. Československá zahraniční politika mezi lety 1945 a 1948 je toho varovným příkladem.

Předsednictvo TOP09 proto dnes pověřilo předsedu strany a předsedu Zahraničního výboru PSP ČR Karla Schwarzenberga, aby vyzval předsedu ČSSD a předsedu vlády Bohuslava Sobotku k jednání vrcholných reprezentací obou dvou politických stran za účelem hledání shody v prioritách české zahraniční politiky.

V Praze 6. ledna 2015

Za předsednictvo TOP 09

Marek Ženíšek, místopředseda TOP 09,
šéf expertní komise pro zahraniční politiku